C/2026/3202

2026.6.12.

Egy elnevezés földrajzi árujelzőként való bejegyzése iránti kérelemnek az (EU) 2024/1143 európai parlamenti és tanácsi rendelet 15. cikkének (4) bekezdése alapján történő közzététele

(C/2026/3202)

E közzététel időpontjától számítva három hónapon belül bármely tagállam vagy harmadik ország hatósága, vagy bármely olyan, harmadik országban lakóhellyel rendelkező, illetve letelepedett természetes vagy jogi személy, akinek, illetve amelynek ahhoz jogos érdeke fűződik, felszólalást nyújthat be a Bizottsághoz az (EU) 2024/1143 európai parlamenti és tanácsi rendelet ([1]) 17. cikkével összhangban.

EGYSÉGES DOKUMENTUM

Mezőgazdasági termékek eredetmegjelölései és földrajzi jelzései

„Banski kestenov med”

EU-szám: PDO-HR-03402 – 2025.1.13.

1. **Elnevezés(ek)**

„Banski kestenov med”

2. **A földrajzi árujelző típusa**

OEM X OFJ ☐

3. **Az az ország, amelyhez a meghatározott földrajzi terület tartozik**

Horvátország

4. **A mezőgazdasági termék leírása**

4.1. *A mezőgazdasági termék besorolása a Kombinált Nómenklatúra megfelelő vámtarifaszáma és alszáma szerint, az (EU) 2024/1143 felhatalmazáson alapuló rendelet 6. cikkének (1) bekezdésével összhangban*

04 – TEJTERMÉKEK; MADÁRTOJÁS; TERMÉSZETES MÉZ; MÁSHOL NEM EMLÍTETT, ÉLELMEZÉSI CÉLRA ALKALMAS ÁLLATI EREDETŰ ÉLELMISZER

0409 – Természetes méz

4.2. *A bejegyzett elnevezéssel jelölt mezőgazdasági termék leírása*

A „Banski kestenov med” a krajnai mézelő méh (*Apis mellifera carnica* Pollmann,1879) kolóniái által a Banovina régióból származó szelídgesztenye (*Castanea sativa* Mill.) nektárjából előállított méz.

Virágpor-analízis

A szelídgesztenye (*Castanea sativa*) virágporán kívül a „Banski kestenov med” virágporspektrumában a következő mézelő növényfajok virágpora is jelen lehet: közönséges kutyabenge (*Frangula alnus*), cserjés gyalogakác (*Amorpha fruticosa*), veresgyűrű som (*Cornus sanguinea*), kislevelű hárs (*Tilia* spp.), az őszirózsafélék családjába tartozó fajok (*Asteraceae*), erdei gyümölcsfák (*Prunus* spp.), fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), juharok (*Acer* spp.), szarvaskerep (*Lotus corniculatus*) és kisebb arányban egyéb növényfajokból származó virágpor. A következő nem mézelő növények

([1]) Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1143 rendelete (2024. április 11.) a borokra, a szeszes italokra és a mezőgazdasági termékekre vonatkozó földrajzi árujelzőkről, valamint a hagyományos különleges termékekről és a mezőgazdasági termékek minőségére utaló választható kifejezésekről, az 1308/2013/EU, az (EU) 2019/787 és az (EU) 2019/1753 rendelet módosításáról, továbbá az 1151/2012/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L, 2024/1143, 2024.4.23., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1143/oj).

virágpora is jelen lehet a pollenösszetételben: kőrisfák (*Fraxinus* spp.), csomós ebír (*Dactylis glomerata*), a fűfélék családjába tartozó fajok (*Poaceae*), plantain (*Plantago* spp.), kukorica (*Zea mays*), valamint a lósóska fajok (*Rumex* spp.). Ha a teljes pollenspektrumból kizárják a nem mézelő növényfajokból származó virágpor arányát, a „Banski kestenov med”-ben a szelídgesztenyéből (*Castanea sativa*) származó virágpor arányának a mézelő növényfajokból származó virágpor fennmaradó részén belül legalább 85 %-nak kell lennie.

Érzékszervi jellemzők

A „Banski kestenov med” az alábbi érzékszervi jellemzőkkel rendelkezik:

— Külső megjelenés

Szín – a világos borostyánsárgától a borostyánsárgáig.

Átlátszóság – átlátszó.

Kristályosodás – lassú.

— Szag – a gesztenyevirágok, a nedves kartonpapír és a zúzott diólevelek közepesen vagy nagyon intenzív illata.

— Íz – enyhén édeskés és fanyar, közepesen vagy erősen kesernyés.

— Aroma – az égetett cukor, a cukorszirup, a füst és az üröm közepesen tartós vagy nagyon tartós aromája.

Fizikai és kémiai paraméterek

Víztartalom: legfeljebb 18,0 %.

Elektromos vezetőképesség: legalább 0,80 mS/cm.

Hidroxi-metil-furfurol-tartalom: legfeljebb 15 mg/kg méz.

4.3. *A takarmányok beszerzésére vonatkozó eltérések (kizárólag oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel ellátott állati eredetű termékek esetében) és a nyersanyagok beszerzésére vonatkozó korlátozások (kizárólag oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel ellátott feldolgozott termékek esetében)*

A méhcsaládok etetése tilos, amíg a méhek gesztenyevirággal táplálkoznak. Az etetés azonban engedélyezett a méhcsaládok fejlődésének ösztönzése érdekében kora tavasszal és a táplálkozási időszakon kívül. Az etetést a gesztenyevirággal való táplálkozás megkezdése előtt legalább 14 nappal be kell fejezni. Nyár végén és kora ősszel is engedélyezett az etetés a méhek téli táplálékellátásának biztosítása érdekében. Táplálékként cukorszirup és/vagy cukros-mézes pogácsa engedélyezett. A takarmány a meghatározott földrajzi területen kívülről származó asztali cukorból is előállítható. A meghatározott földrajzi területen kívülről származó takarmány szárazanyag-tartalma nem haladhatja meg a méhcsaládok által az év során elfogyasztott összes szárazanyag 50 %-át. A maradék szárazanyag a méhcsaládok által a meghatározott földrajzi területről származó begyűjtött nektárból és/vagy mézharmatból előállított mézre vonatkozik. A méhcsaládok táplálási időkeretét úgy határozták meg, hogy a táplálék ne befolyásolja a „Banski kestenov med” minőségét vagy a földrajzi területtel való kapcsolatát.

4.4. *Az előállítás azon műveletei, amelyeket a meghatározott földrajzi területen kell elvégezni*

A „Banski kestenov med” előállításának valamennyi műveletét (takarmányozás és kinyerés) a meghatározott földrajzi területen kell elvégezni.

4.5. *A bejegyzett elnevezést viselő termék csomagolására, szeletelésére, aprítására stb. vonatkozó külön szabályok*

A méz minőségének és nyomonkövethetőségének biztosítása érdekében a mézet a meghatározott földrajzi területen kell csomagolni. A szállítás során a nem megfelelő (magas) hőmérséklet megváltoztathatja a „Banski kestenov med” fizikai-kémiai paramétereit és érzékszervi jellemzőit, vagy oda vezethet, hogy a méz nemkívánatos idegen szagokat vehet fel vagy nedvességet köthet meg a levegőből.

4.6. *A bejegyzett elnevezést viselő termék jelölésére vonatkozó külön szabályok*

Forgalomba hozatalkor minden előrecsomagolt mézen fel kell tüntetni a „Banski kestenov med” logót. A logó mellett az előrecsomagolt mézen a termelő nevét is fel kell tüntetni. A fentieken kívül minden egyes előrecsomagolt tételt azonosító számmal ellátott bélyegzővel kell ellátni. A címke minden olyan felhasználója, aki e termékleírásnak megfelelően hozza forgalomba a terméket, azonos feltételek mellett jogosult a bélyegző és a „Banski kestenov med” logó használatára.

A megjelölés grafikai ábrázolása egy átlátszó hátterű fekete logót tartalmaz. A logó egy fekete körből áll, amelyen belül egy stilizált, spirál alakú fa mézcsepegtető és Josip Jelačić gróf stilizált kardja látható. Ezek a szimbólumok átfedik egymást, így egy egész képet alkotnak. A kör alatt fekete Cinzel betűtípussal a „BANSKI KESTENOV MED” szavak láthatók, a Banovina területével fennálló területi kapcsolat és a fent említett horvát gróf további kiemelése érdekében a „BANSKI” szó félkövér betűkkel szerepel. A logó és a szöveg egy egészet alkot, és nem lehet kisebb 50 x 40 mm-nél.

1. ábra

A „Banski kestenov med” logója

5. **A földrajzi terület tömör meghatározása**

A „Banski kestenov med” előállításának földrajzi területe Banovina régiót foglalja magában, beleértve Petrinja, Glina és Hrvatska Kostajnica városokat, valamint Sunja, Majur, Donji Kukuruzari, Hrvatska Dubica, Dvor, Topusko és Gvozd községeket.

6. **Kapcsolat a földrajzi területtel**

A földrajzi terület sajátosságai

Banovina régió Sziszek-Monoszló (Sisak-Moslavina) megye része. A Pannon-medence peremén helyezkedik el, a Száva folyó, valamint az Una, a Kupa és a Glina folyók alsó szakaszai között. Területe délen lejtős elődombságokat – köztük a Zrínyi-hegységet (Zrinska Gora) –, északon és északkeleten pedig a Száva folyó és mellékfolyói vízgyűjtő medencéjét foglalja magában. A területet számos kisebb vízfolyás völgye szeli át. Jelentős részét erdő borítja, különösen Dvor és Hrvatska Kostajnica környékén. A meghatározott földrajzi terület sajátossága abban is megnyilvánul, hogy a régió nagy részét gondozott növényzet, alacsony népsűrűség, extenzív mezőgazdaság, valamint olyan kiterjedt területek jellemzik, ahol nincs jelen az ipari tevékenység és a nagy gazdasági szereplők, ami végső soron hozzájárul a környezet megőrzéséhez, és fontos előfeltétele a méhészet fejlődésének. A Banovina régióban található gesztenyeállományokban a leggyakrabban előforduló talajtípus a mély luvisol (agyagbemosódásos barna erdőtalaj), amelynek pH-értéke 4,77 és 6,57 között mozog.

Horvátország kontinentális részén a szelídgesztenye leggyakrabban elegyes vagy tiszta állományú erdőkben fordul elő. A teljes területből 7 324,88 hektár, vagyis a gesztenyeállományok 48,8 %-a Sziszek-Monoszló megyében található, ahol a „Banski kestenov med” előállításának földrajzi területe helyezkedik el. A konkrét helyszíntől függően Banovina régióban a gesztenye virágzása körülbelül június 5-én kezdődik, először Budučina környékén, az északkeleti fekvésű területeken, utolsóként pedig Šamarica térségében, körülbelül július 27-én. Egyes fák körülbelül 10 napig virágoznak. A méhészettel kapcsolatos helynevek jelentőséggel bírnak, mivel gyakran olyan területre utalnak, amely egykor mézelő növényekben gazdag volt, vagy ahol valaha méhcsaládok is előfordultak. A helynevek arra is utalhatnak, hogy egy adott területen hagyományos méhészeti tevékenységet folytattak, illetve más, a méhészettel kapcsolatos jellemzőkre is rámutathatnak. A méhészet és a banovinai méztermelés szempontjából jelentős helynevek közül mindenképpen említést érdemel Hrvatska Kostajnica. A „Kostajnica” elnevezés feltehetően a „kostanj” (gesztenye) szóból ered. Ezt az is alátámasztja, hogy az Una folyó mindkét partján húzódó dombokon jelentős szelídgesztenye-állományok találhatók.

A termék sajátosságai

A talaj jellemzőin és a virágösszetételen kívül az éghajlati viszonyok is jelentős hatással vannak a „Banski kestenov med” sajátosságaira. Virágpor-elemzések alapján meghatározták a mézelő növények azon fajait, amelyekből a méhek nektárt gyűjtenek, bizonyítva a méz és a meghatározott földrajzi terület közötti kapcsolatot, valamint a más földrajzi területekről származó gesztenyemézhez képest fennálló különbségeket. A vizsgált minták nagy része az alábbi növények virágporából állt: közönséges kutyabenge (*Frangula alnus*), cserjés gyalogakác (*Amorpha fruticosa*), veresgyűrű som (*Cornus sanguinea*), kislevelű hárs (*Tilia* spp.), az őszirózsafélék családjába tartozó fajok (*Asteraceae*), erdei gyümölcsfák (*Prunus* spp.), fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), juharok (*Acer* spp.), valamint szarvaskerep (*Lotus corniculatus*).

Növényi eredetük mellett a minták elektromos vezetőképességét is megvizsgálták. 0,84 mS/cm és 1,80 mS/cm közötti mutatóértékeket határoztak meg, 1,24 mS/cm átlagértékkel. A gesztenyeméz más régiókból származó gesztenyemézzel való összehasonlítása egyértelművé tette, hogy az elektromos vezetőképességi értékek tartománya ezekben a régiókban jelentősen szélesebb, 1,05 mS/cm-től akár 2,25 mS/cm-ig terjed, 1,61 mS/cm átlagértékkel. A nektár mellett a levéltetvek és a pikkelyes rovarok által termelt mézharmat is megtalálható a gesztenyeállományokban. Az elektromos vezetőképesség magas átlagértékei valószínűleg annak tudhatók be, hogy a többi régióból származó vizsgált mézmintákban mekkora a mézharmat aránya. A mézharmat jelenléte ugyanis közvetetten befolyásolja a méz küllemét, konkrétan a színét, amely sötétebb, mint a Banovinából származó mézminták. A „Banski kestenov med” legtöbb mintájának színe azonban a világos borostyánsárgától a borostyánsárgáig terjedt, és a gesztenyeméz érzékszervi profiljára jellemző illattal és kesernyés ízzel, valamint az elektromos vezetőképességi értékek tipikus tartományával rendelkezett, amelyek mindegyike kiemeli a termék sajátosságát.

A földrajzi terület és a termék sajátosságai közötti ok-okozati kapcsolat

A „Banski kestenov med” a származási területéhez szorosan kapcsolódó termék. Sajátos jellemzőit a földrajzi terület határozza meg, ahol a természetes erdőkben nagy arányban van jelen a szelídgesztenye (*Castanea sativa*), és amely Horvátország legnagyobb ilyen területe. A gesztenyeállományok különböző időpontokban virágoznak, attól függően, hogy az előállítás földrajzi területén belül milyen élőhelyeken találhatók. Így a táplálékszerzés a tengerszint feletti magasság és a fekvés váltakozása miatt több mint egy hónapig tart. Emellett a talajtani és az időjárási viszonyok jelentős hatással vannak a kiválasztott nektár mennyiségére. A savas talajok optimális termesztési feltételeket biztosítanak a szelídgesztenye számára, ami pozitív hatással van a virágzásra és következésképpen a kiválasztott nektár mennyiségére. Azáltal, hogy a gesztenyefák a vizet és az ásványi anyagokat felveszik a talajból, azok bekerülnek a növényi nedvbe, amely a nektár nyersanyaga; ez tehát hatással van a végtermék – a méz – minőségére. A talajtípus mellett a szelídgesztenye nektárjának kiválasztását az időjárási viszonyok, különösen a csapadék is befolyásolják, amely Banovina régióban egyenletesen oszlik el a vegetációs időszakban, de különösen a virágzás idején. A szelídgesztenye virágzási ideje alatt a napos időszakok és a rövid záporok váltakozása növeli a levegő relatív páratartalmát, ami szintén pozitív hatással van a nektár kiválasztására. A táplálékforrások optimális felhasználása lehetővé teszi a kivételes minőségű „Banski kestenov med” előállítását. Ezt a méz sajátos érzékszervi profilja, fizikai-kémiai paraméterei és sajátos pollenspektruma is bizonyítja, amelyben egyszere van jelen a közönséges kutyabenge (*Frangula alnus*) és a cserjés gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) virágpora, ami megkülönbözteti a „Banski kestenov med”-et a többi olyan régióból származó gesztenyemézektől, ahol azok előállíthatók.

A domborzati és éghajlati tényezők mellett a meghatározott földrajzi területen kulcsfontosságú virágforrást jelentő nagy gesztenyeállományok is hozzájárultak egy sajátos méhtartási típus kialakulásához. A banovinai méhészek készségei és ismeretei – a technológiai beavatkozások megértése és a méhcsaládokon időben történő alkalmazása, valamint a méz piaci forgalmazásra való előkészítése tekintetében – garantálják a kiváló minőségű „Banski kestenov med” előállítását. A méhészek tudása és tapasztalata abban nyilvánul meg, hogy különös figyelmet fordítanak arra, hogy a domborzatot figyelembe véve megfelelő helyszíneket válasszanak a méhészetek számára. A déli és délkeleti fekvésű, széltől védett és kellően napsütéses helyek kiválasztása biztosítja a méhcsaládok optimális fejlődését. Az ilyen körülmények között fejlődő kolóniák megfelelő szintű kollektív aktivitást érnek el, ami végső soron a nektár fogyasztásában nyilvánul meg. A virágzás és a nektár elfogyasztásának rendszeres nyomon követése és felügyelete lehetővé teszi az időben történő kivonást, ami a minőségi méz előállításának egyik kulcsfontosságú tényezője, amely megkülönbözteti az e régióból származó mézet a más régiókban előállított gesztenyeméztől. Konkrétabban, a gesztenye virágzásának hosszú éveken át tartó megfigyelése révén a helyi méhészek meg tudják határozni, hogy a fák mikor kezdenek virágozni, és így időben el tudják helyezni a méhcsaládokat a kiválasztott helyeken annak érdekében, hogy kihasználják a gesztenyenektár fogyasztását, és ezáltal elérjék, hogy a méz kizárólag egy fajtából készüljön, ami következésképpen tükröződik a méz jellegzetes érzékszervi tulajdonságaiban. A „Banski kestenov med”-et alacsony víz- és HMF-tartalom (hidroxi-metil-furfurol) jellemzi. Az ilyen a víztartalom arra utal, hogy a méhek a méz érése során megfelelően kivonták a vizet, és hogy a méz kinyerését a méhészek megfelelően időzítették, ami tovább befolyásolja a méz minőségét. A méz alacsony HMF-tartalma megerősíti, hogy a méz friss, és nem melegítették 40 °C feletti hőmérsékletre, biztosítva értékes összetevőinek megőrzését. Ezért az, hogy a helyi méhészek a szükséges ismeretek és tapasztalatok megszerzése révén a minőség megőrzésére összpontosítanak, közvetlen hatással van a „Banski kestenov med” kémiai összetételére.

A fenti tényezők kombinációja, többek között a Banovina régióban található gesztenyeerdők magas aránya, a régió védett környezete és kedvező mikroklímája, a méhészeti hagyományok, valamint a helyi méhészek készségei és ismeretei közvetlenül befolyásolják a „Banski kestenov med” sajátos jellemzőit.

A „Banski kestenov med” sajátossága a méhészet hosszú múltra visszatekintő hagyományain alapul, így a meghatározott földrajzi területtel való kapcsolatot történelmi, tradicionális és kulturális tényezők is megerősítik. Az első írásos dokumentum, amelyben a mézet (és következésképpen a Banovinában végzett méhészeti tevékenységet is) említik, 1211-ből származik, és egy kolostor mézhez való jogára utal. A petrinjai méhtartás előmozdításához valószínűleg Milan Krizman méhész járult hozzá a legnagyobb mértékben. A méhészet támogatója és innovátora volt, aki megépítette a „krizmanka” néven ismert modern méhkaptárt. Banovina régióban az első méhészeti szövetség az 1952-ben alapított Petrinja Méhészeti Egyesület volt, amely a mai napig működik.

Hivatkozás a földrajzi árujelző termékleírásának közzétételére

https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/hrana/zoi-zozp-zts/Specifikacija_Banski_kestenov_med_kolovoz_2025.pdf